

DWORNOŚĆ (16) sb f

Oba o prawdopodobnie jasne (tak Cn).

sg N dworność (4). ◇ G dworności (8). ◇ D dworności (1). ◇ A dworność (1). ◇ pl G dworności (1). ◇ L dworności(a)ch (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Obyczaje, maniery dworskie; elegancja, wykuintność, wytworność; wystawność, okazałość, zbytkowność, przepych (6)* : Ku słuźebniku pán Iezus chcial ijdz ij vzdrowitz iego słuģę/ a to dlá iego pokory/ A ku krolowi dlá pychy niechce [...] Tu pán Iezus więcey słuģę vczył rycerfkié⁶⁰ niźli sýna krolewŕkiéģo/ nám daiątz naukę/ abyfmy nie czcili komu dlá dwornoŕci ie⁶⁰ albo téz nieśluźyli *OpecŻyw* 43; [*Maryja*] nygdý na prófznoŕcz sýą nyeubyerala dwornoŕczy nyepatrzała lekkoŕczy a krotophyle nyeukazała *PatKaz III* 109; *RejŻwierz* 115; Názáiutrż Cefarż na Ratuŕzu tániec mieć rofkazał/ przy ktorým wŕzytki kŕiáźetá z kŕiáźnámí były/ tám była wielką dwornoŕć/ obfithoŕć kofzthownego pićia/ z rozmáithą muzyką. *BielKron* 331v.

Szereg: »dwornoŕci, próźnoŕci i głupoŕci tego ŕwiata« (1): iź człouiek niema o ŕobie wiele trzymać/ ani téz ma chodzić w dwornoŕciach w próźnoŕciach/ y w głupoŕciach tego ŕwiata. *WróbŻołt* rrv.

a. *O języku albo stylu poezji (1)* :

Wyrażenie: »dwornoŕć słów« (1): Tak téz ci ktorzy thilko famey dwornoŕci ŕłow w poetach ŕzukaiaę, acźkolwiek nieiaki poźytek biorą, wŕzakoź mały *BielŻywGlab nlb* 11.

2. *Zbytńia, próźna ciekawoŕć, docieklivoŕć; appetitus rerum novarum, curiositas, periergia Cn (10)* : ia iako tłumacz przerzczone⁶⁰ doctora, twey panŕkiey miłofci offiaruię [...] Chcząc w tim doŕzyć vcźynić dwornoŕci Polakow, ktorzy o czudzich ŕie rzeczach badaiać, nie wiedzą czo ŕie doma dzieie *MiechGlab* *2v; Poniewáŕz wŕzyftek ŕwiát woła/ iź Piotr S. w Rzymie vczył wiary S. y krzyźową ŕmierćá vmarł: kiedy ktoreģo dnia/ roku/ godziny/ nie potrzebna to dwornoŕć. *SkarJedn* 100; gdy [*ŕw. Niceta*] to co mu ŕtárŕzy rofkazał/ zá głos ŕobie Boży poczytał/ á dwornoŕci żadney y wátpienia w tym co mu rofkazano nieprzypuŕzczał: ále ochotnie wypełniał. *SkarŻyw* 297; Tám corká iego Dyná zdwornoŕci niepotrzebney/ ŕzłá do miáŕtá poznác ŕię zniewiáŕtami oney ŕtrony *SkarŻyw* 348.

Wyrażenie: »niewieŕcia dwornoŕć« (1): Krolowa Aráģońŕka [...] nápieráŕá ŕię pilnie z nieiákiey niewieŕciey dwornoŕci/ áby iego komorkę gdzie legał y gdzie ŕię modlił ogládaŕá. *SkarŻyw* 310.

a. *Zainteresowanie rzeczami nie związanymi z religią, laickimi, świeckimi (5)* : Będąc [*ŕw. Augustyn*] biŕkupem ŕwięty żywot wiodł/ nie kocháiać ŕie w żadnych krotofilach dwornoŕci álbo rofkofczach/ ále bez przeŕtánia piŕáŕ kŕięģi wŕzemu Krzeŕciáńŕtwu poźyteczne *BielKron* 161.

Wyrażenia: »wielą dwornoŕci rozerwany« (1): Dni tego czáŕu krotkie ŕą y złe/ pełne boleŕci y vcíŕku: gdzie człouiek rozlicznemi grzechámí bywa ofzpecony/ [...] wielą dwornoŕci rozerwány/ nie iedną márnnoŕcią vplećiony *LatHar* 601.

»dwornoŕć ŕwiecka« [*ŕzyk 1 : 1*] (2): (Iezu náŕŕŕkávŕzy) day mi ŕerce czuyne y oftroźne áby go żadna ŕwiecka dwornoŕć od ćiebie nie odtráćilá. *LatHar* 23; Tám obaczyŕz krewkoŕć ludźką w Apoŕtolech: obŕudę y zdráde w Iudaŕzu [...] pierzchliwoŕć y dwornoŕć ŕwiecką w Herodźie *LatHar* 262.

Szereg: »nie z naboźeńŕtwa ale z dwornoŕci« (1): Herod [...] żádál go widzietz nie z naboźeńŕtwa/ ale z dwornoŕci dla niéktoréģo znamienia albo tzuda *OpecŻyw* 121.

Cf **DWORSTWO, DWORZAŃSTWO**

BZ